

Beste makers van De slag om Nederland,

Al tientallen jaren ben ik lid van jullie omroep, die ik bewonder om kritische programma's met verrassende uitgangspunten en conclusies. Daarbij ben ik er steeds van uit gegaan dat de VPRO staat voor evenwichtige programma's met de nadruk op uitwisseling van meningen en waarheden.

Daarom heeft de aflevering van De slag om Nederland over de Maharishi en klooster Sankt Ludwig bij mij een vreemde nasmaak achtergelaten. Hier was geen evenwicht, geen balans in hoor- en wederhoor aanwezig. Voorstanders van behoud zijn weggezet als een hindermacht zonder veel kennis van zaken, die werkt vanuit een onverklaarbaar soort rancune tegen de Maharishi en zijn Stichting Meru.

Opvallend was dat in jullie programma ruim het woord is gelaten aan prof. dr. Auke van der Woud. Zijn deskundigheid staat uiteraard niet ter discussie, maar onvermeld is gelaten dat Van der Woud in 1997 bij de beroepencommissie van het ministerie van ocw in een zeer negatieve analyse van het klooster Sankt Ludwig nadrukkelijk het standpunt van de Stichting Meru heeft verdedigd. Dat betekent dat hij nu niet kan optreden als onafhankelijk deskundige. Prof. dr. Jos Bazelmans van de RCE was toentertijd niet bij de procedure betrokken en kan dus niet alle argumenten van Van der Woud weerleggen. Het is onvergeeflijk dat de voorstanders van behoud van toen niet aan het woord zijn gelaten. Onvermeld is gebleven dat de monumentenprocedures intussen wezenlijk zijn veranderd, in die zin dat monumentenclubs slechts in zeer beperkte mate monumenten kunnen voordragen en dat rijksbescherming uitzondering is geworden. Dus die reactionaire hindermacht bestaat heden alleen nog in de ogen van een enkeling.

Zelf ben ik als toenmalig voorzitter van het Cuypersgenootschap eind jaren negentig nauw betrokken geweest bij de procedure tot aanwijzing van het voormalige college Sankt Ludwig. Het Cuypersgenootschap heeft daarbij het voortouw genomen op basis van gedegen onderzoek. Onze publicaties en beschermingsvoorstellen hebben wezenlijk bijgedragen aan bescherming en herwaardering van de bouwkunst van de negentiende en twintigste eeuw. Die voorstellen gingen gepaard met doorwrochte studies in ons eigen tijdschrift en nieuwsbrief. Zo hebben wij in ons Cuypersbulletin van 1998 (jaargang 4, nummers 2a en 2b) in 70 pagina's alle argumenten pro en contra bescherming van dit gebouw behandeld, inclusief de visie van de Stichting Meru en de mening van prof. dr. Van der Woud. Die stukken hebt u ongetwijfeld niet gelezen.

Opvallend is dat Van der Woud toen en nu alleen uitgaat van de architectonische betekenis van bouwwerken. Hij negeert de sociaalhistorische, maatschappelijke en ruimtelijke betekenis. Gelukkig beschermen wij ook nu nog architectonisch middelmatige monumenten, bijvoorbeeld fabrieken, arbeiderswoningen en kloosters, die herinneren aan belangrijke fasen uit onze geschiedenis. Een middelmatig gebouw kan ook getuigen van het verleden, van de geschiedenis van het alledaagse leven. Het kan even belangrijk zijn als een topwerk van bouwkunst. Ook negeert van der Woud het na-ijlen van de effecten van de Kulturkampf tot ver na 1900. Juist het wantrouwen bij de Duitse katholieken tegen de staat, maakte het mogelijk dat nog in die tijd belangrijke en kostbare projecten in het buitenland werden opgebouwd, bij voorkeur nabij de landsgrenzen.

Ik ben heel benieuwd naar uw reactie op mijn visie. In afwachting daarvan zal ik noodgedwongen en serieus vraagtekens zetten bij alle, vaak zo onderhoudende, afleveringen van uw programma.

dr. A.J.C. Leeuwen
architectuurhistoricus, oud-voorzitter Cuypersgenootschap

Maandag, 1 oktober 2012.